

Кабаченко Володимир Петрович,

старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», член Національної спілки художників України, м.

Одеса, Україна

Особливості роботи на пленері: основні методи навчальної художньо-творчої практики «Пленер» для студентів ХГФ

Ключові слова: пленер, начерк, замальовка, короткочасний етюд.

Пленер (франц. Plain air) – живопис на відкритому повітрі, що відтворює кольорове багатство природи, сонячне освітлення й повітряне середовище. Пленери відбуваються як академічні (за програмами мистецьких навчальних закладів), так і творчі, за фаховими напрямками (живописні, графічні, скульптурні), за тематичною спрямованістю (архітектурні пам'ятки, історичні події, наукові експедиції). Пейзаж, портрет, натюрморт, анімалістка, архітектурний мотив, побутова сцена та будь-які поєднання цих жанрів виконані на відкритому повітрі належать до пленерних творів.

Інтенсивне сонячне світло, безмежжя простору неба, землі, води змінюють візуальні характеристики предметів, сприяють варіативному розумінню форми. Більш рухливими, порівняно з працею у майстерні стають точка зору, місце з якого пишеться етюд. Лінія горизонту стрімко змінюється в залежності від точки зору: підвіконня цокольного чи балкон п'ятого поверху, берег ставка чи дах багатоповерхівки, стіл у кав'ярні чи круча над морем. Порив вітру може перевернути і понівечити етюдник, підхопити і віднести подалі парасоллю, часом навіть білий аркуш паперу на яскравому сонці сліпить очі, заважає зосередитися, акварель на гарячому папері випарюється занадто швидко. Динаміка точки зору і атмосферних явищ, швидкі зміни освітлення, рух міського транспорту, пришвидшений темп життя сучасного міста вносять корективи у порядок роботи, допомагають відчутти швидкоплинність життя і, врешті, цінувати час.

Важлива роль у набутті плерного досвіду належить невеличкому за розмірами короткочасному етуду з чітко визначеними кольоровими і тональними відношеннями, виявленим характером освітлення. Пластичний мотив зводиться до мінімуму: небо-земля, небо-вода, дахи-дерева. Живописному етуду передують швидкі графічні начерки, у яких фіксуються визначальні компоненти: характер, динаміка і рівновага основних плям, врешті – композиційна схема. Головне завдання етуду полягає у відборі елементів зображення і з'ясуванні взаємин між ними.

Начерки і замальовки супроводжують працю над етудом у кілька сеансів і допомагають прояснити окремі вузли і деталі майбутнього твору. В такому випадку мотив для пейзажу обирається більш складний, з кількома планами, де з'являється необхідність поєднання предметів переднього плану з віддаленими предметами. Завданнями такого типу передбачається детальніша проробка сюжету, повніше моделювання форми, передача достовірності натури. Праця у декілька сеансів ведеться за умови стабільного стану природи.

Вподобаний пейзажний мотив варто розробити в кількох варіантах: за ясної і хмарної погоди, в лобовому освітленні і в контражурі, вдень, вночі, вранці, увечері. В стислих часових межах літньої практики важко відстежити зміни, що відбуваються протягом більш тривалого відтинку часу, але до обраного мотиву можна згодом повернутися. Слід також зазначити, що етюди треба писати не тільки під час проведення літньої практики, але й протягом року. Значну користь дає розробка мотиву в різні пори року: весняна гроза, літня спека, осіння мжичка, зимова ожеледь. Це дозволяє відстежити вплив атмосферних явищ та характеру освітлення на загальний тон пейзажу, зміни кольорових і тональних характеристик окремих предметів.

Оволодіти майстерністю – означає засвоїти методи малювання, поставити око, натренувати руку, розвинути уяву і спостережливість, оволодіти принципами побудови, технічними засобами виконання

художнього твору – та тим не вичерпується. Наповнити програмні завдання живим змістом, проаналізувати і осмислити доробок минулих часів, побачити естетично цінне у сьогоденні, задіяти власні асоціації, свій досвід – саме у цьому напрямку відбувається формування майбутньої мистецької особистості. Певна свобода вибору (і відповідальності також) надає змогу студентові самостійно обрати мотив і захистити свій вибір, наповнити його сучасним змістом і власним розумінням і, врешті, віднайти і обґрунтувати його художнє втілення.